

doc. MUDr. Roman Zachoval, Ph.D.

Autor: R. Zachoval

UROLOGICKÉ ODDĚLENÍ THOMAYEROVY NEMOCNICE

Vídeňská 800, 140 59 Praha 4-Krč

Založení pracoviště

Historie urologického oddělení v dnešní Thomayerově nemocnici je spojena s historií Masarykových domovů, které byly postaveny v letech 1926–1928 podle návrhu Ing. arch. dr. Bohumíra Kozáka. V první stavební fázi obsahoval ústav šest starobinců, jeden ústav pro 100 starých manželských dvojic a čtyři chorobince. K těmto ústavům patřila kaple sv. Václava, ambulance, ordinace i operační sály. Dále zde byly tři dětské ústavy a dětská ozdravovna.

Ve druhé fázi v roce 1939 byl vystaven pavilon K a v roce 1940 pavilon P (dnes U). V souhrnu měly sociální ústavy po svém dokončení 3256 lůžek. Pavilony řady A měly určení jako starobinec, pavilony B jako chorobinec. U pavilonu B4 byla provedena přístavba operačního sálu a ambulantní složky.

Protože zakladatelé už při plánování stavby mysleli dopředu na možné změny v sociálním zákonodárství, na vývoj veřejného zdravotnictví a na rozvoj společnosti vůbec, zaopatřovací ústavy, postavené původně k urychlenému vyřešení chudinství, měly od začátku dostatečné technické předpoklady k tomu, aby se staly nemocnicí. V roce 1947 poskytla správa městu na pět let dva pavilony pro filiálky Nemocnice Na Bulovce: jeden z chorobineckých pavilonů pro plicní chirurgii a Baxův pavilón pro porodnické a kojenecké oddělení. V dalších letech, 1947–1953, proběhla úplná reprofilace na nemocnici a experimentální pracoviště, resortní vědecko-výzkumné ústavy Ministerstva zdravotnictví a základnu Institutu pro další vzdělávání lékařů a farmaceutů (SOLOÚ – Státní odborné léčebné a ošetrovací ústavy v Krči). Poslední přejmenování – tentokrát už „obvodní nemocnice v Praze 14“ – proběhlo slavnostně v květnu 1954. Nemocnice dostala jméno podle doktora Josefa Thomayera.

V roce 1971 vznikl integrací šesti samostatných výzkumných ústavů IKEM, roku 1984 je nemocnice Fakultní Thomayerovou nemocnicí s poliklinikou.

Další historie v datech

- 1941 uvolňování budov pro německý lazaret a vystěhování chovanců mimo Prahu
- 1942 terezínské děti v Masarykových domovech
- 1945 opět české vedení
- 1950 vznik experimentálních pracovišť
- 1954 vznik Thomayerovy nemocnice
- 1959 otevření vlastních chirurgických oddělení TN, samostatné urologické oddělení
- 1984 Fakultní Thomayerova nemocnice s poliklinikou

Fakultní Thomayerova nemocnice je v současnosti nemocnice všech občanů jižní části Prahy a rozsáhlých přilehlých lokalit, poskytuje komplexní lékařské služby v nepřetržitém provozu na vysoké odborné úrovni. Zabezpečuje v některých oborech celostátní působnost a odbornou výchovu a vzdělávání zdravotnického personálu.

Vlastní historie urologie a urologického oddělení nemocnice v Krči je stejně jako na jiných místech ČR v poválečných letech spojena s chirurgií všeobecnou. Samostatný chirurgický pavilon vznikl v současné Thomayerově nemocnici v roce 1959 v budově s označením B4, kde se v současnosti urologické oddělení shodou okolností nachází.

Vedoucí pracoviště

Prvním dlouholetým primářem chirurgického oddělení byl **MUDr. Zdeněk Vítkovský**. Již v samotném prvopočátku chirurgické péče bylo o urologické pacienty postaráno urologickým ordinářem **MUDr. Václavem Antonínem** (1893–1955), který byl žákem prof. Jiráska. Již za jeho působení na chirurgickém oddělení začal pracovat jako ordinář a po předčasném úmrtí dr. Antonína jako primář pro urologii v rámci chirurgie **doc. MUDr. Svatopluk Kočvara, DrSc.** (1921–2011) (**obr. 1**) – jedné z výrazných osobností české poválečné urologie. Jeho práce na téma chronické prostatitidy či recidivujících uretritid, metafylaxe urolitiázy, ale i jeho práce vztahující se k náhradě močového patřily ve své době k průlomovým. Doc. Kočvara nepublikoval pouze v medicínské oblasti, ale jeho znalosti z entomologie mu umožnily publikovat i několik odborných statí na toto medicínsky natolik vzdálené téma. Vzhledem k svému nesouhlasu s invazí vojsk Varšavské smlouvy v roce 1968 byl doc. Kočvara zbaven svého urologického primariátu a v roce 1970 se stal ordinářem pro urologii v rámci chirurgie, v té době stále vedené prim. Vítkovským. K zásadním změnám této ne zcela optimální situace došlo v roce 1977, kdy se urologie definitivně oddělila od chirurgie v rámci Thomayerovy nemocnice a chirurgii byl vyčleněn rozsáhlý pavilon G3 a urologie zůstala alokována v prostorech bývalé chirurgie v budově B4 s kapacitou 54 lůžek. Politická nekorektnost doc. Kočvary nebyla zapomenuta, a proto na post samostatného urologického primariátu byl dosazen **MUDr. Jiří Čapek, CSc.**,

který tuto funkci vykonával až do roku 1989. Rok před odchodem do zasloužené penze primáře Čapka nastoupil na urologické oddělení Thomayerovy nemocnice **MUDr. Václav Vomáčka**, jeden z nejtalentovanějších žáků prof. Eduarda Hradce, který se stal v roce 1989 vyhraným konkursem dalším z primářů urologického oddělení. Teprve se jménem primáře Vomáčky lze spojovat skutečný rozvoj moderní urologie, a to zejména díky jeho zcela výjimečným chirurgickým dovednostem a enormnímu zájmu o obor. Díky němu urologické oddělení doznalo zcela zásadních změn, bylo zakoupeno nové vybavení operačních sálů, přestavěn ambulantní trakt, ale zejména urologie provinčního typu byla pozvednuta na tu nejvyšší odbornou úroveň a urologické oddělení začalo poskytovat urologickou péči v celém rozsahu. Za zmínku zcela jistě stojí, že prim. Vomáčka byl jeden z prvních, kdo provedl perkutánní extrakci konkrémentu v ČR, zavedl provedení perineální radikální prostatektomie (i v současné době zcela jistě má nejvyšší počet takto odoperovaných pacientů), zahájil úzkou spolupráci s onkologickým oddělením Thomayerovy nemocnice v péči o pacienty s urologickými malignitami stejně jako započal spolupráci s transplantacním centrem IKEM při řešení zcela unikátních urologických komplikací u pacientů po transplantaci ledviny. Podílel se na výchově celé řady špičkových urologů, kteří v současnosti zastávají posty primářů na jiných pracovištích (je možné např. jmenovat prim. Luboše Hyršla v nemocnici na Kladně nebo prim. Ivana Pavlíka působícího v současné době jako náměstek pro LP ve VFN v Praze). V roce 2006 byl primář Vomáčka nahrazen v konkurzním řízení **doc. MUDr. Romanem Zachovalem, Ph.D.** Tato změna vedla bezpochyby k další proměně urologického oddělení. Docent Zachoval zcela naplnil své manažerské přednosti, které se projevil v kompletní rekonstrukci oddělení od sálů přes JIP i lůžkovou část, a bez pochyb je možné říci, že urologické oddělení (34 lůžek standardních + 5 lůžek JIP) pod jeho vedením představuje to nejlepší, co Thomayerova nemocnice v současné době může pacientům nabídnout.

Významné události, publikace

Před několika lety byla jako detašované pracoviště otevřena neuroulogická ambulance v Rehabilitačním ústavu v Kladrubech – jediná toho druhu v ČR, kde se provádí komplexní urologická péče především u pacientů se spinálním onemocněním. Do praxe byly zavedeny nové operační techniky počínaje laparoskopickými operacemi, využitím laseru, operacemi pro mužskou stresovou inkontinenci a mnohé další. Dále byla prohloubena unikátní spolupráce s Transplantcentrem v IKEM a na základě této spolupráce bylo publikováno několik zásadních prací vztahujících se k této problematice. Urologické oddělení TN se stalo národním referenčním centrem pro urogenitální TB při úzké spolupráci s pneumologickým oddělením TN a centrem léčby polyrezistentních forem TB. Výrazně se zvýšila publikační a vědecká aktivita celého kolektivu lékařů, z nichž mnozí zdárně dokončili doktorandské studium. Za posledních deset let lékaři urologic-

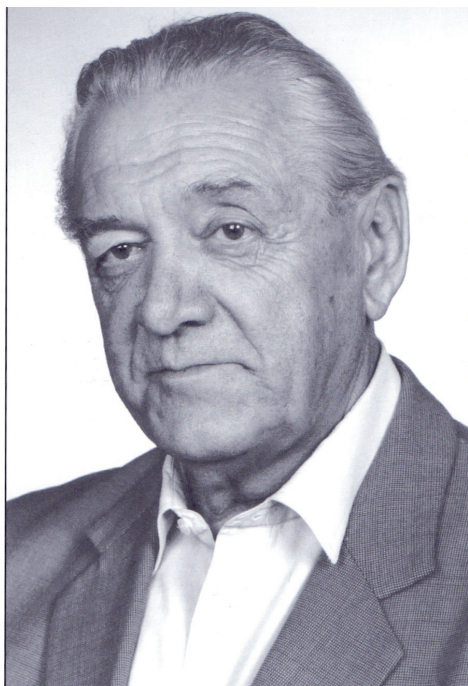
HISTORIE UROLOGICKÝCH PRACOVIŠŤ V ČESKÉ REPUBLICE

kého oddělení publikovali 89 článků v recenzovaných časopisech, z toho 17 s IF, a prezentovali 118 přednášek uveřejněných v abstraktech a desítky dalších bez uveřejnění v abstraktech. Jako řešitelé nebo spoluřešitelé pracovali na pěti grantech, které byly všechny kladně hodnoceny, a řada dalších vědecko-výzkumných projektů byla nastartována a v současné době probíhá.

Doc. MUDr. Svatopluk Kočvara, DrSc. (15. 7. 1921–23. 1. 2011)

(Tomáš Hanuš, 31. 1. 2011)

Po těžké nemoci se 23. ledna 2011 uzavřela životní cesta významného českého lékaře – urologa, vědce, organizátora urologické péče, učitele a především velkého člověka, váženého a milého pana docenta Svatopluka Kočvary, doktora věd. Jeho osobní i profesní život byl vyplněn neúnavnou a činorodou prací a péčí o druhé. Rodák z ústeckorlicka (narozen v Dolní Čermné), příslušník generace tzv. jedenadvacátého ročníku, maturoval na prestižním pražském gymnáziu v Křemencově ulici v nesnadné době protektorátu, pražskou lékařskou fakultu mohl začít studovat až od roku 1945, po jejím absolvování v roce 1950 nastoupil na

Obr. 1 Doc. MUDr. Svatopluk Kočvara

chirurgickou kliniku v Plzni, kde pod vedením primáře Pražáka získal první urologickou erudici a začal také se svojí experimentální činností v oboru urologie. Od roku 1952 – 1968 působil v Praze v Krči v Ústavu klinické a experimentální chirurgie (ÚKECH), zpočátku pod vedením prim. Antonína a po jeho smrti (od r.1955) sám vedl urologickou část tohoto ústavu. Absolvoval stáže doma u prof. Neuwirtha v Brně, u doc. Uhlíře v Ostravě i na prestižních evropských urologických klinikách v Paříži (prof.Couvelaire), v Lyonu (prof.Cibert) a v Budapešti (prof.Babics). Vědecké hodnosti kandidáta lékařských věd dosáhl v roce 1959, tématem jeho dizertace bylo „Syndrom nespecifického zánětu mužské uretry“. Podkladem jeho habilitačního řízení docentem se v roce 1965 stal spis na téma „ Prostatismus“, na nějž navázala známá a dodnes citovaná monografie o zánětech prostaty a močové trubice.

Docent Svatopluk Kočvara byl mezi prvními urology na světě, kdo provedl náhradu močovodu umělou protézou. Tato práce byla publikována nejen v Rozhledech v chirurgii ale i v prestižním americkém Journal of Urology a byla opakovaně citována. Právě tato část jeho vědecko-výzkumné činnosti vyústila v roce 1969 v udělení doktorátu věd, titulu udělovanému v lékařství jen skutečně nejvýznamnějším vědeckým pracovníkům. Navíc byla jeho činnost již tehdy oceněna Cenou ministra zdravotnictví za výzkumný úkol.

Docent S.Kočvara byl nejen skvělým urologem, diagnostikem a vyhledávaným operátorem, ale i organizátorem zdravotní péče v oboru urologie, byl poradcem a školitelem Ministerstva zdravotnictví pro obor urologie, přednášel v Ústavu pro doškolování lékařů v Praze i na Masarykově univerzitě v Brně. V letech 1966 - 1967 pomohl jako vyžádaný zahraniční expert vybudovat ve Sfaxu v jižní části Tuniska urologické oddělení a jen díky hluboce zakotvenému vlastenectví se i přes lukrativní nabídky vrátil s rodinou domů, což bylo pro českou a pražskou urologii velmi vítané a žádané, neb se mohl díky určitému politického uvolnění v době tzv. Pražského obrodného politického jara stát v roce 1968 primářem samostatného urologického oddělení Thomayerovy nemocnice v Praze v Krči. Z této funkce však byl z politických důvodů již v roce 1970 odvolán, protože odmítl připojit svůj podpis k souhlasu se vstupem okupačních sovětských vojsk do naší země. Pro pana docenta i jeho rodinu, zejména pro jeho oddanou manželku, vynikající rentgenoložku, paní doktorku Jarmilu Kočvarovou nastala doba jakéhosi „temna“. Ale jak o panu docentovi napsal jeho velký přítel, primář Kohlíček z Mariánských Lázní: „...byly to Kočvarovy nesporné kvality a mimořádně pevné nervy, které mu pomohly přežít nepřízeň té doby ve funkci jen odborného samostatně pracujícího lékaře na ambulanci“.

V 80. letech pak mohl pan docent zase pokračovat i ve výzkumné činnosti, kterou hlavně zaměřil na výzkum urolitiázy. Celkem publikoval přes 100 odborných prací a přednášek. Napsal tři obsáhlé monografie, kromě té o chronické prostatitidě ještě právě o urolitiáze a další o cystóze ledvin.

HISTORIE UROLOGICKÝCH PRACOVÍŠŤ V ČESKÉ REPUBLICE

To, co bylo pro celoživotní dílo pana docenta příznačné a je dodnes příkladné pro všechny klinické lékaře je skutečnost, že jeho publikační činnost zahrnovala nejen čistě klinické práce, ale i práce experimentální zaměřené na základní výzkum.

Docent Kočvara byl v roce 1958 členem Výboru České urologické společnosti, od roku 1960 členem Světové urologické společnosti, v roce 1971 zorganizoval celostátní československou urologickou konferenci, v roce 1994 mu bylo uděleno čestné členství České urologické společnosti ČLS JEP, které ho potěšilo a vážil si ho.

Mnozí, kdo ho blíže znali, obdivovali jeho nesouměřitelný odborný i intelektuální záběr, jeho nadhled, rozhled i vhled ve věcech medicínských ale i veřejných a praktických včetně např. těch chalupářských. Jeho otevřenost a pohostinnost na rodinné usedlosti na Příbramsku byla všeobecně známá jakož i jeho smysl pro humor a upřímný smích. Jsem rád, že jsem mohl vnímat, byť posléze jen zprostředkovaně díky rodině jeho syna Radima, mého nejbližšího spolupracovníka, podporu a zájem pana docenta o dění v české urologii, v pražském zdravotnictví i ve společnosti a mnohému se v jeho postojích přiučit.

Odchodem pana docenta Svatopluka Kočvary, doktora věd ztrácí nejen česká urologie, ale celá česká medicína významného odborníka, ztrácí velkou, neopakovatelnou a příkladnou osobnost.